

Wat gaat er goed en wat kan er beter?

KVNRO Symposium 10 november 2016

Prof. dr. Rob de Wijk
HCSS/Universiteit Leiden

Naar een *Zero Risk* maatschappij

- Postmodern Europa
- Succesvol overheidsbeleid: echte rampen komen nauwelijks voor; daardoor wordt elk incident opgevat als falen van de overheid
- Publieke verantwoording geschiedt deels via media
- Dadendrang leidt tot risicoregelreflex

Moderne crisisbeheersing

- Interne en externe veiligheid raken verweven
- Snel veranderende wereld levert veiligheidsrisico's op
- Veel bedreigingen worden 'geïmporteerd' en hebben lokale repercussies
- Samenleving complexer en kwetsbaarder
- Idee dat multidisciplinaire aanpak vereist is
- En dat effecten van rampen en crises grootschaliger zijn en grensoverschrijdend

Aanpassing crisisstructuur wordt gedreven door incidenten

- Bijlmerramp (1992) en vuurwerkkramp (2000)
- Vliegcrampen in binnen- en buitenland
- Moord op Fortuyn (2002)
- Aanslagen in Londen (2005)
- Oefeningen, in het bijzonder waterproef (2008)
- Brand bij Chemie-Pack, Moerdijk (2011)

Verklaart moeizame zoektocht naar positionering
Defensie als structurele veiligheidspartner.

Jarenlang dezelfde constatering

Staat van de Rampenbestrijding;
 Eenheid in Verscheidenheid (Bestuurlijke Werkgroep Bovenregionale Samenwerking, Maart 2013);
Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's en het stelsel van Rampenbestrijding en Crisisbeheersing (2013,
Voortgangsbrief National Veiligheid 2015 etc.

- Verschillen in GRIP uitwerking per regio en verschillen in operationele en bestuurlijke opschaling. Geen eenheid van doctrine.
- Informatiemanagement laat te wensen over.
- Desintegratie. VR's zijn brandweer zwaar. GHOR lijkt zich af te scheiden.
- Nationale politie compliceert bestuurbaarheid.
- Systeemoefeningen worden te weinig georganiseerd (expertise, geld en menskracht).
- Na incidenten en oefeningen wordt nauwelijks geëvalueerd.
- Rol burgemeester als opperbevelhebber laat zich moeilijk rijmen met die van burgervader
- Onvolkomen kennis en adviesstructuur
- Complexe organisatie tast 'unity in effort' aan
- Centrale regie en 'unity in command'
- Relatie met andere partijen onderontwikkeld, in het bijzonder defensie

Cultuurverschillen zijn belangrijk

- Politie: gericht op kleinschalig optreden, laag in het geweldsspectrum; zelfverdediging.
- Militair: gericht op grootschalig optreden, hoog in het geweldsspectrum; offensief optreden
- Samenwerking NLDA en Politieacademie als eerste stap

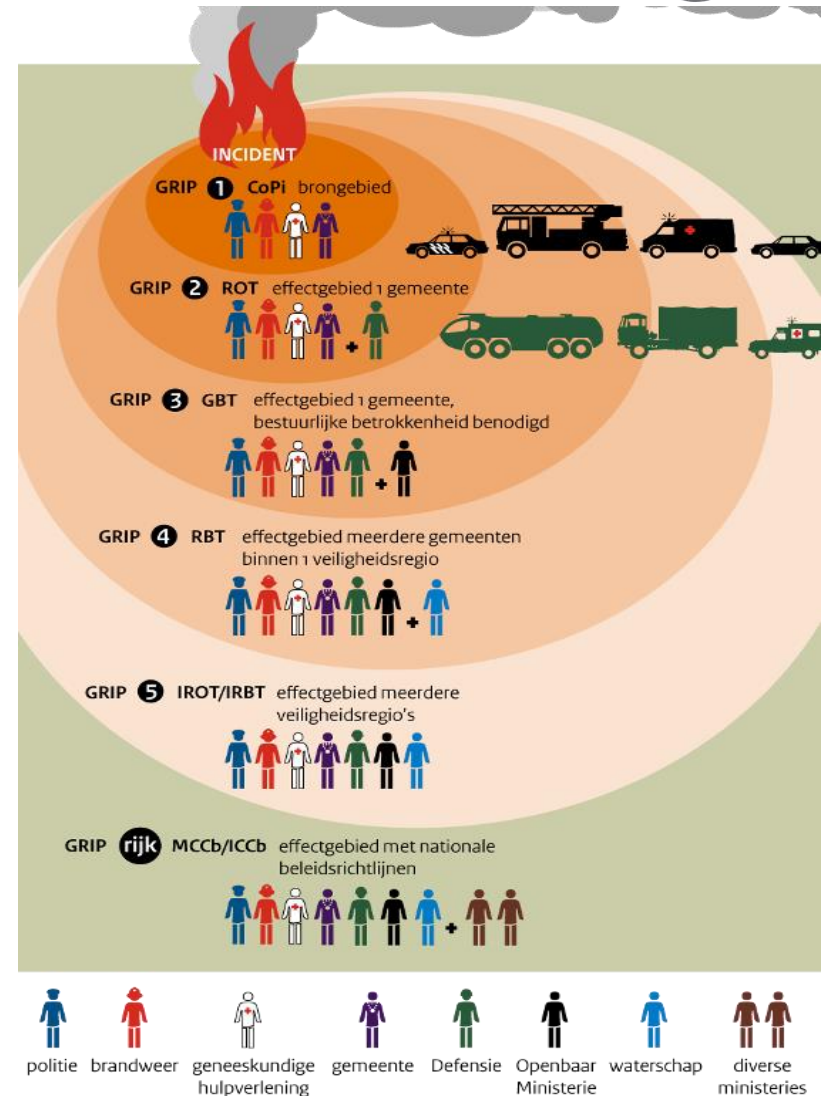
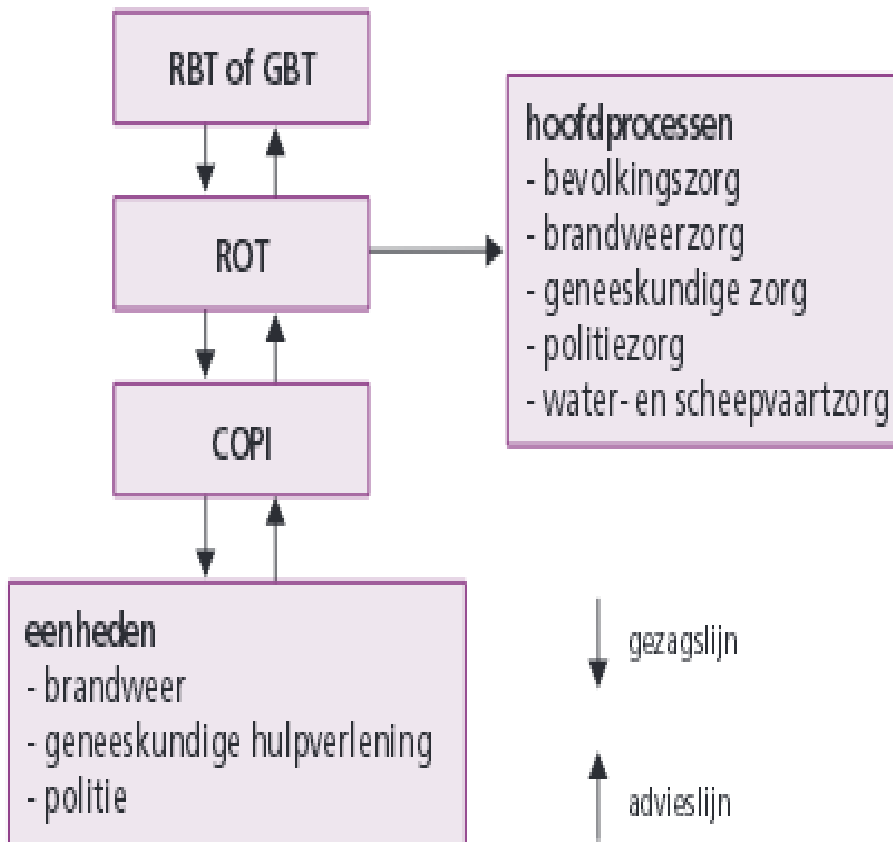
Stap 1: leer operationeel van Defensie

Grootschalige operaties vereisen:

- Heldere operationele concepten, ROEs en taken en verantwoordelijkheden
- Onderscheid tussen bestuurlijk en operationeel
- *Unity in Command* door hoogste militair (CDS) vergaande operationele bevoegdheden te geven binnen politiek vastgestelde grenzen
- *Unity in effort* door eenduidige doctrine

Opschaling

Geen 'unity in command' gericht op 'unity in effort'

- Bestuurlijke mind-set
- Te weinig kennis van zaken
- Te weinig overzicht
- Onduidelijkheid over rollen
- Onduidelijke bevoegdheden
- Complexe bestuurlijke structuren

Hoe 'operationeel' is operationeel?

- LOCC (voorheen ook LOS): operationeel advies voor bestuurlijke besluitvorming, inclusief 'kijken' naar mensen en middelen.
- NCC: ondersteunt de besluitvorming bij een crisis of dreigende crisis, met als hoofdprocessen functioneren van de (Rijks) crisisstructuur, informatiemanagement, en risico- en crisiscommunicatie.

Maak onderscheid tussen bestuurlijke en operationele processen

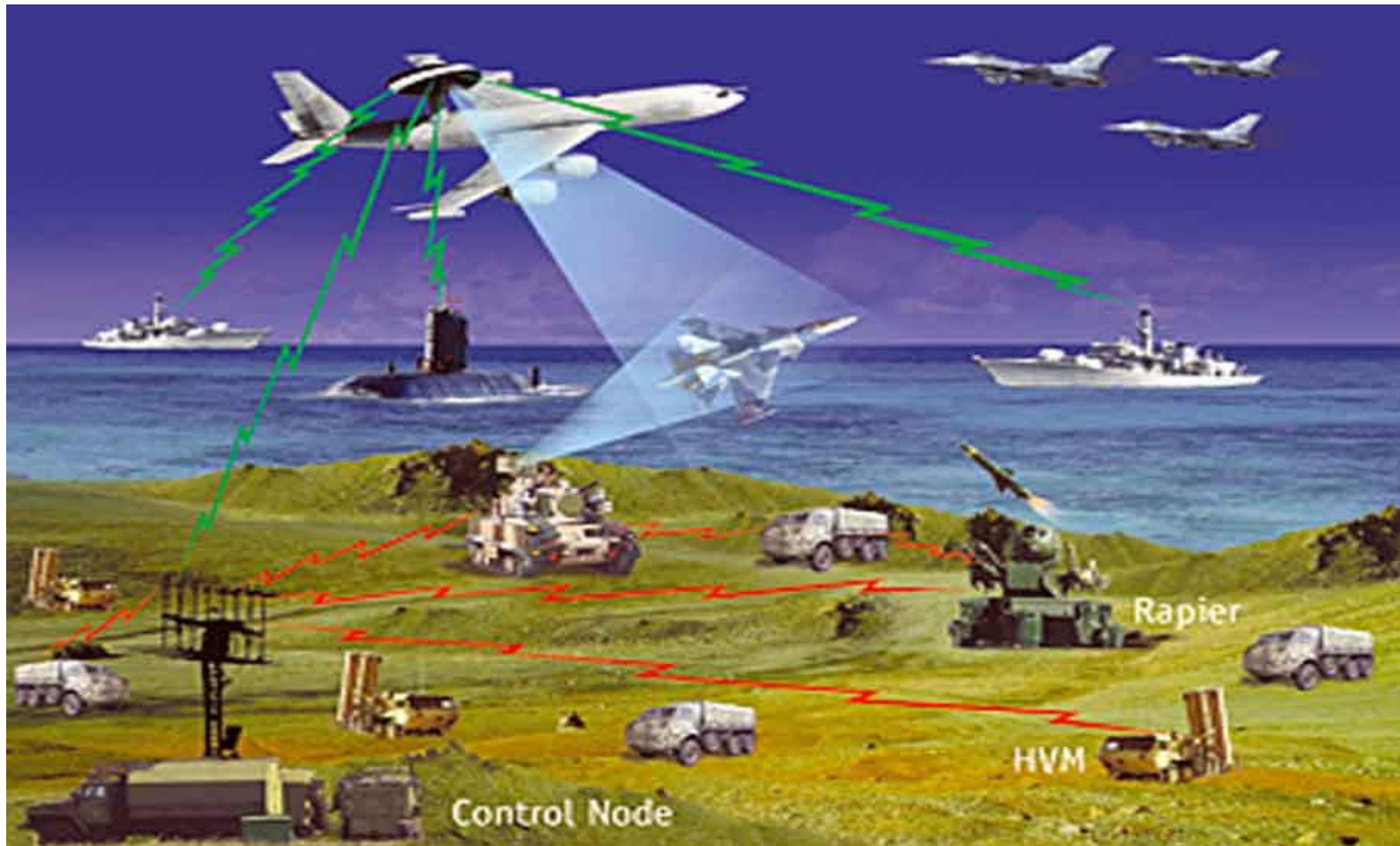
- Verander de rol van de burgemeester:
- Zorg voor een cultuuromslag bij bestuurders met weinig tot geen operationele ervaring, in het bijzonder de burgemeester.
- Vergroot ‘unity in command/effort’:
 - Burgemeester is niet langer ‘opperbevelhebber’, maar burgervader in de warme fase.
 - Laat de operationele uitvoering over aan professionals.
 - Ontwikkel doctrine voor alle VR’s.
 - Breng aantal veiligheidsregio’s terug naar 10 of 5.

Lichtpunt: LCMS

- Biedt een actueel totaalbeeld tijdens de crisis
- Onderling berichten uitwisselen lijkt goed te werken
- Lijkt een rudimentaire vorm van netwerk centrisch optreden van defensie

Defensie biedt aanknopingspunt: Network-centric Warfare

Stap 2: versterk de rol van Defensie in de VR

Geef meer inhoud aan het beginsel van Defensie als structurele veiligheidspartner:

- Veranker defensie beter in de veiligheidsregio's
- Betrek defensie binnen de veiligheidsregio van meet af aan bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.
- Maak defensie permanent lid van de veiligheidsdirectie.
- Dwing dit zo nodig af met een algemene maatregel van bestuur.

Vorderingen in de samenwerking

- Defensie zit bij LOCC en heeft een permanente liaison bij V&J
- LOS, die 2015 weer ontmanteld werd.
- Samenwerking op CBRN-gebied
- Ervaring met grootschalige oefeningen en operaties leidde tot inzicht dat militaire beginselen en samenwerking van belang zijn
- Toekomst: gezamenlijk HQ?

Bouw LOCC uit tot gezamenlijk HQ

- Aansturen regio-/grensoverschrijdende operaties
- (re-)allocatie van schaarse nationale capaciteiten
- Integratie van militaire capaciteiten in nationale operaties
- Pooling van middelen (UAVs, satellieten, helikopters, transportcapaciteit etc.)
- Militair advies aan nationale autoriteiten
- Militair commando in extreme omstandigheden
- Uitvoeren van CBRN-operaties door militairen
- Belast nationale politie met de aansturing van grootschalige nationale operaties.

Conclusie

- Civiele autoriteiten: pas militaire beginselen ‘unity in command’ en ‘unity in control’ toe
- Maak verdere stappen op het gebied van net-centrisch optreden
- Overweeg de oprichting van een gezamenlijk HQ
- Geef meer inhoud aan Defensie als structurele veiligheidspartner in de Veiligheidsregio